

1711 12/29 6 1/2 pignoni dala

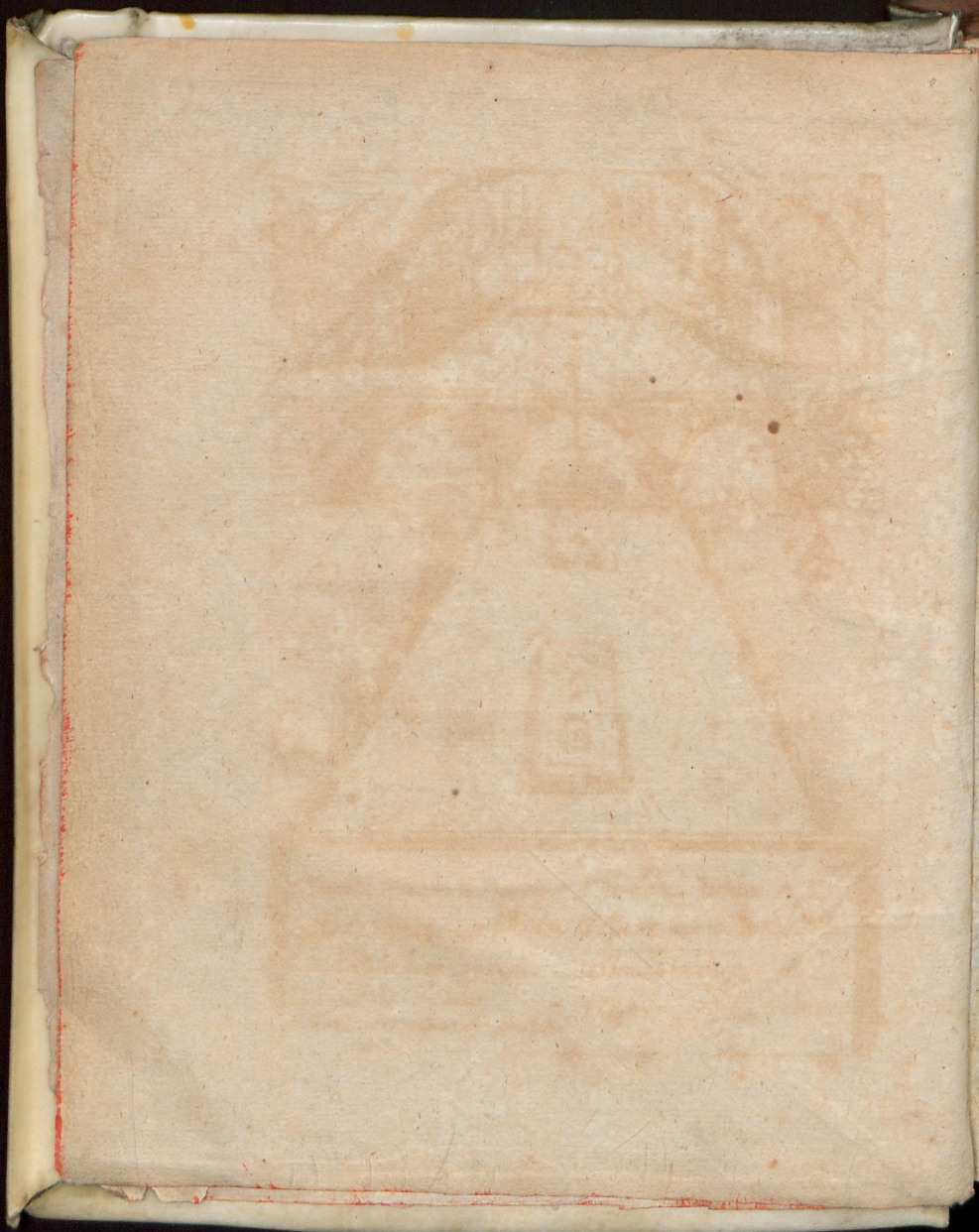
Sammeltitel!

D 1507

2

9.
DISSERTATIO HISTORICO-
LITERARIA
SISTENS
SECVLI XVI. ET XVII.
ERUDITOSLIX.

QVI
SUAM COMMUTARUNT
RELIGIONEM;

QVAM
*Consentiente Amplissimo Ordine Philosophico
publice disquisitioni subjicient*
PRÆSES

M. ANDREAS WESTPHAL,

&

RESPONDENS

ANTONIUS PAULI,

Anclam-Pomer.

Jurispr. & Phil. Cultor.

Die Novemb. 1710.

IN AUDITORIO MINORI.

.....

GRYPHISWALDIE,

Typis CAROLI HÖPFNERI, Reg. Acad. Typogr.

Mrs. Stern

DISSERTATION HISTORICO

SECVLI XVII ET XVII

ERUDITOS LIX.

SVAM COMITATV AVANT
RELIGIONEM

Capitulum Anthonio Adamo Paderbano

M. ANDREAS WESTPHAL

LECTOR BENEVOLE!

Historiæ Literariæ monumenta paulo accuratius perlustraveris atque investigaveris; multa eaque varia obvia habebis fata, quæ omni ætate mansere *Eruditos*. Sic alii cum paupertate conflictari habuerunt, utpote *Xylander, Baudius, Bachovius, Jacob. Tollius & alii* infiniti, (quorum Historiam propediem quoque à me expectabis, licet quosdam jam adduxerit *Cl. Thomas Crenius in Parte V. Animadvers. p. 125. seqq.*) Aliis mors turpis ac violenta accidit, utpote *Brissonio, Thomæ Moro, Frischlino, Fran. Augusto Thuano, Vannino, Kublmanno, Hieronymo Magio, &c.* (sed & his peculiarem quandam destinavi Tractationem.) Alii gravia captivitatis & carceris mala perpeffi sunt, quo referas *Peucerum, Campanellam, Peirerium, Molinosium, Grotium, M. Antonium de Dominis, & alios*, quorum nonnullos non ita pridem produxit Dominus *Wolffius in Dissert. quæ titulum gerit: Carcer Eruditorum Museum*. Alii officio suo fuere exuti, utpote *Beckerus propter Mundum Fascinatam; Bellius* ob libertatem docendi &c. Merito quoque huc referas eos *Eruditos, qui suam commutarunt Religionem*; quorum brevem jam quidem concinnabo Historiam, ordini Alphabetico accommodandam. Hæc enim methodus mihi videtur esse convenientissima; quam & aliorum meruisse adprobationem, multa edocent declarantque scripta. De cætero hos nobis præscribemus limites, ut eorum imprimis eruditorum habeamus rationem, qui sive Lutheranismò, sive Papismo, vel etiam Calvinismo

nomen dedere. Fateor, insignem, imo amplissimum ejusmodi eruditorum mihi offerri numerum, ut vix unica Dissertatio eosdem capere valeat; Ne verò huic Tractationi quid desit, in me recipio & reliquos aliquando Bono cum Deo luci dare publicæ. Lubens interea multos prætereo Theologos, qui ex scriptis Lutheri, Lutheranorumque sunt conversi; quorum notitia hauriri poterit ex Dn. D. Gatzii *Schediasmate Historico-Theologico de Concursis Pontificiis, ex Lektionibus Librorum Lutheri, Lutheranorumque Doctorum*, edito Lipsiæ 1705. in 4. Eo, ut quosdam saltem commemorem, retulit p. 32. *Urbanum Regium*; p. 33. *Martinum Bucerum*; p. 34. *Ambrosium Blauserum*; *Brentium*; p. 35. *Joh. Knipstroviæ*; *Bugenbagium*; & alios. Quod reliquum est, summum illud veneror Numen, ut Gratiam suam nostris conatibus adfulgere patiat. Tu vero, L. B. nostris consiliis fave!

I.
VAL. ACI-
DALIUS. **VALENS ACIDALIUS**, Witstochio - Marchicus, cui fœcundum pariter ac præcox contigerat ingenium, ut hinc Bœclero in Libro Memoriali de Rebus Sec. XVI. p. 745. non immerito dicatur juvenis multijugæ eruditionis. Natura inprimis eum ducebat ad excolendum studium Poëseos, ejus & anno ætatis suæ 17. & 18. non contemnenda dedit specimina. Cum Poësi feliciter quoque conjungebat studium, quod vocant Criticum, ejus pariter egregii redundarunt fructus in orbem Literarium; testes sunt notæ ejus eruditissimæ, quibus Vellejum Parterc. & Curtium illustravit. Excultis ab eo studiis in Academia Rostochiensi & Helmstadiensi, anno ætatis 23. Seculi vero XVI. 90. cum Daniele *Mindseisch*, vel, quemadmodum quidem Acidalio dicitur, Bucretio, Vratislaviensi, Italos adiit, postea cum iisdem per triennium versatus. Et Paduæ quidem 1591. Notas Criticas in Vellejum Pat. luci exposuit publicæ. Cæterum Italia 1593. relicta, una cum Bucretio suo Vratislaviæ commoratus est, ubi suas in Curtium Animadversiones elucubravit, anno 1594. Francofurti divulgatas. Deinde animum suum adjiciebat ad Plautum illustrandum, qui vero labor quodammodo tardabatur. Nimirum anno. 95. Francofurti

furti publicabatur famosus iste libellus, quo anonymus quidam probare annititur: *Mulieres non esse homines*. Hujus foetus Parens reputabatur noster Acidalius; at perperam. Equidem non potest absolvi ab omni omnino culpa, ex eo praesertim capite, quod ansam dederit libello illi typis imprimendo; At elaboratio ipsi non potest adscribi, dum sanctissime testatus est, huncce foetum à sese minime esse exclusum. Docet hoc Epistola ipsius Apologetica ad Jacobum Monavium, quam b. M. David Schultetus inseruit Traſtatui suo, qui titulum habet: *Schau-Bühne der gelehrten Jugend* p. 14. ubi occasionem hujus libelli divulgandi ipse enarrat Acidalius; quæ ita sese habet ex propria ipsius confessione: *Scis* (ait) *Curiana illum* (loquitur de Bibliopola) *nostra edidisse, atque ut id genus hominum lucri cupidum est, cum aviditati ejus emolumentum editionis non satis respondisset, questum persepe de jactura sua: quam ego mox illi sarcire alio genere libri promisi, è quo vendibiliore lucrum uberius faceret: ac jam id agebam, ut Plautina nostra, nunc ipsum demum absoluta, quorum reliquam partem hoc momento, nisi calamitas ista intervenisset, ad eum dimittere cogitabam, conscriberem. Interim cum & in alias ejus mihi porro conciliandi occasiones intentus essem, commodum (etsi incommodum dicere debeo potius) accidit, ut haec Theses inter multorum manus diu pro Theatralibus nugis jactatae in meas etiam malo fato pervenerint. Jactatas enim diu ante sane verum est inter plurimos: Neque paucos & bonos & prestantes Viros nominare tibi possim, qui ante annos jam aliquot undecunque primum, etsi è Polonia videntur, ortas viderint, legerint, pro oblectamento habuerint, inter se mutuo communicarint, descripserint, describi fecerint. Et post paucula: Et exemplum quidem ejus appetii non ad meum oblectamentum, sed quia sic plausibile erat, & à multis describendo vexabatur, in mentem veniebat haud parvum inde lucrum typographo provenire posse, si excuderetur. Itaque cum Osthausio bene vellem, & de ejus commodo satagerem, ut dixi; ratus aliquam jacturae partem ex meis hinc posse compensari, subito consilio illius utilitati id destinavi apud me tacitus, ac statim non te quidem (cui nescio quomodo non communicavi) sed aliis nonnullis consciis, nuntiavi illi, esse talem apud me Librum lu-*

43

crisi-

crificum, quem si possit atque vellet edere suo periculo, me ei missurum. Et post alia: Rescripsit & poposcit non multo post; nisi ego statim. Hactenus quidem Acidalius. Hæc dum agebantur Scholæ Neussanæ tanquam Rector præfectus est, Religionem Romano-Catholicam amplexus. At mors eum occupabat immatura; anno enim ætatis 28. suam finiebat vitam. Conf. schulterus l. c. p. t. seqq.

II. Huic subjungendus est **GABRIEL URIEL**
ACOSTA. **ACOSTA**, Portugallus, qui juvenis animum ad studium Jurisprudentiæ convertit, Religione Pontificia imbutus. At vero ex Christiano Amstelodami fiebat Judæus, ex Judæo Naturalista. Audiamus ipsum Acostam, qui statum suæ Religionis ipse nobis exhibuit in scripto, quod extat sub titulo: *Exemplar vite humane*, ubi ita: *In Religione passus sum incredibilia, & cum jam essem adolescens, ac valde timerem damnationem æternam, cupiebam exacte omnia observare. Impossibile mihi visum est peccata confiteri more Romano. Cum vero in Pontificiæ Religione quietem non invenissem, percurri Libros Mosi & Prophetarum, mutavi domicilium, Amstelodamum veni, & præceptum de Circumcisione implevi, quia V. T. tam Judæi, quam Christiani fidem habent. Ita ille. Præterea in hoc Exemplari *Vite Humane* omnem Religionem Revelatam impugnavit. Cæterum resutavit istud *Philippus à Limborch, in Collatione amica cum erudito Judæo de veritate Religionis Christiane*, quæ prodiit Goudæ 1687. in 4. Misero denique mortis genere periit Acosta; Occupans namque liberum fati arbitrium, sclopetum in se ipsum explodit. Conf. *Kettneri elegans Tract. de Religione Prudentum p. m. 75.**

III. Seculo superiori omnium in se convertit oculos **LEO**
LEO ALLATIUS. **ALLATIUS**, Græcus, ex Chio insula oriundus, postea vero Bibliothecæ Vaticanæ Custos. Is nimirum adolescens factus Venetias adiit, ubi Græcam Religionem cum Pontificia commutavit; Sibi enim pervaserat, Romanam Ecclesiam parum à Græca discrepare. Quare etiam maximo laboravit opere in demonstranda concordia Ecclesiæ Orientalis

lis & Occidentalis, quam & strenue defendit ac tutatus fuit in opere *de Perpetua Consensione Ecclesie Orientalis & Occidentalis*, III. constante Libris. Eruditi vero observant de hoc opere, rectius Allatum titulum facere potuisse de Perpetua Ecclesie Orient. & Occid. Dissensione. De cætero tenacissima floruit memoria, judicio contra destituta; ut hinc non immerito ei concesserit locum inter Polymnemes Cl. *Mich. Richey*, Rector Stadenſis Doctissimus, in *Programmate I. Polymnemes exhibente*, editoque Stade 1706, qui porro in notis subjunctis addit, quod una eademque penna scriptoria per integros XL. annos ad exaranda Græca usus fuerit; eaque tandem amissa, vix lacrymas cohibere potuerit. Conf. de cætero *Clarmundus in Viis Cl. in Re Liter. Virorum P. VI. p. 74.*

Strenuo Religionis Catholicæ defensori opponimus fortissimum Religionis Lutheranæ propugnatorem **NICO-AMBSDORFFIUM**. Religioni is primum additus erat Pontificiæ; hujusq; Sacris innutritus in Academiam Wittebergensem 1502. sese contulerat. Cum vero Lutherus strenuo sese objiceret Indulgentiarum nundinationibus, Evangelicæ Doctrinæ nomen dabat Ambsdorffius. Conf. *Illust. Seckendorffius in Hist. Luther. Lib. 3. §. 96. & Rollius in Bibliotheca Nobilium Theologorum p. 82. seqq.*

Idem Seculum XVI. valde illustravit Jctorum eruditissimus pariter ac Celeberrimus **FRANCISCUS BALDUINUS**, natione Belga; Juris, Historiæ, & Literarum, quæ ab humanitate dicuntur, peritissimus. Hinc & varia loca sua doctrina illustravit, utpote Genevam, Heidelbergam, Duacum, Parisios & Andegavium; At vero in Religione varius ac mutabilis, vel septies commutasse Religionem perhibetur. Hujus rei gratia producam Epistolam Antonii Gværiini, ad Balduinum 1764. exaratam, insertam quoque à *Dn. Struvio Bibliotheca Antiquæ 1705. p. 202.*; in qua sequentia fluunt verba: *Ejectum te, Balduine, & excommunicatum ab omnibus piis, quicunque in Gallia aut Germania nomen tuum audierunt,*
negare

IV.

AMBSDORFFIUS.

V.

FRANC. BALDUINUS.

negare non potes. NB. Septies his viginti annis Religionem mutasti. Non sepius fere serpentes pellem mutant. Educatus es apud tuos in Flandria Papislice. Postea Geneva Christianam Religionem professus es: eoque nomine aliquoties ad Corporis Christi communionem accessisti: Inde Lutetiam profectus, Papislicum habitum recepisti. Mox Genevam reversus, & in Calvini contubernio, mensa, familiaritate menses multos commoratus, iterum Evangelici nominis factus es. Postea Biturigibus ad Papislicam Idololatriam, & tanquam canis ad vomitum, rediisti. Inde Argentoratum profectus, Evangelicum te professus es: cum Petro Martyre vixisti; Cœnam Dominicam in Gallorum Ecclesia amplius decies participasti. Mox Heidelbergam delatus, confessioni Gallicarum Ecclesiarum, sub qua paulo ante Cœnam Dominicam duodecies sumseras, hostis factus es, & Herbusanis te partibus dedisti. Tandem in Galliam reversus, quartum Papisla factus es. Horum si quid falsum aut fictum sit, volo, ut mihi oculos eruas: aut ut calumniatorium tuum supplicium imitemur, crura mihi suffringas. Hactenus Gværinus. Certe testimonium hoc tot circumstantiis & obligationibus est munitum, ut fix fidem denegare queamus. Hinc Theodoro Betzæ & Protestantibus audit Ecebolius, quia Religionem, tanquam indusium mutavit. Conf. omnino Struvius l. c. p. 303. it. *Balius in Dictionario; & Sammarthanus in Elog. Lib. 2. p. m. 85.*

VI.
BACHOV-
US. REINERUM sc. BACHOVIVM, primum Polit. postea vero Juris Prof. in Academia Heidelberg. Hactenus quidem Bachovio omnia ex animi fluxerant Sententia; Cæterum bellum, quod postmodum vexabat Palatinatum, ipsi imponebat necessitatem derelinquendi Heidelbergam; Mufæ enim quasi in exilium agebantur; summaque imis miscebantur. Auffugium Bachovio nostro præbebat Heilbronna: Cumque tempestas belli quodammodo sævire desisset, Heidelbergam repetebat. Verum cum ibidem non omnia ipsius responderent voto, consilium capiebat Argentoratum adeundi, tutum satis ab hostium insultibus. Sed neque hic malo suo medelam adferre potuit, vana muneris obtinendi spe diu lactatus. Cum igitur in tanta rerum dif-

ficul-

ficulitate & summa egestate consilium ipsi hæeret, ac prope torpor quidam animum ipsius occupasset, in hoc angustiaæ æstu tutissimus portus consiliorum & fortunæ ipsi Religio Romano-Catholica visa est, quam proinde professus fuit; collato iterum in eum Professoris munere in Acad. Heidelb. ab Electore Bavaricæ Maximiliano. Prolixius vitam Bachovii & fata persecutus est *Gundlingius in P. I. Otiorum p. 216. seqq.* qui loco quidem cit. in mediò relinquit, an Bachovius ad finem usque vitæ Religioni adhæserit Catholicæ; at verò in *Addendis*, quæ subjecta conspiciuntur Parti II. Otiorum, subiungit quædam, secum ab Amico quodam ex Bœcleri Adversariis communicata, quippe quæ docent, Bachovium in ultimo vitæ suæ termino Religioni Catholicæ iterum renunciassè; æger enim Notarium & testes advocari iussit, & solenniter confecto Instrumento, defectionem suam revocavit ac detestatus est.

Paria cum Bachovio fecit Jctus itidem celebratissimus
CHRISTOPHORUS BESOLDUS, in omni disciplinarum genere versatissimus. Docuit primum Jura in Academia Tubingensi; deinde verò Consilarii Cæsarei & Bavarici honore ornatus, & munere Professoris in Academia Ingolstadtensi auctus, Sacra Lutheranorum 1635. deseruit; cujus suæ defectionis in peculiari scripto reddidit rationes, inter quas, quemadmodum Befoldus quidem prætendebat ac causabatur, utramque faciebat paginam prava Lutheranorum vita ac discordia. At veram ejus defectionis rationem conjectura sua sese assequi putat Dn. *Gundlingius l. c. p. 243.* asserens, prælium illud, ad Nordlingam commissum, ipsum ad partes Pontificiorum traxisse; quippe quod magnum momentum secum vehere deprehendit, dum illud Pontificiis multum virium roborisque possit addere, ut lacertos iterum movere valeret.

VII.
 BESOLDUS.

Per certamina, Illust. Pufendorffio mota, inclaruit in-
 primis **NICOLAUS BECKMANNUS**, Prof.
 B
 Juris

VIII.
 NICOLAUS
 BECKMAN-
 NUS.

Juris in Acad. Scanorum Lundinensi; quippe qui *Indicem Novitatum*, à Josua Schwartzio concinnatum, contra expressam Caroli XI Regis prohibitionem edendum curaverat; quare & suæ audaciæ ac temeritatis justas dedit poenas, dum Index iste Novitatum publice Lundini manu carnificis comburebatur (quemadmodum jam observavi in *Dissertat. mea Epistolica de Libris publica auctoritate combustis*.) Cui & hoc accedit, quod Beckmannus suo munere exutus, ex omnibus dirionibus Svecicis exterminaretur & ejiceretur. Quare hinc inde oberrabat, officium quoddam recuperaturus; at spe muneris in terris Protestantium obtinendi excidens, ejurata Religione Lutherana, in Pontificiorum transibat castra, Conf. *Ludovici Hist. J. N. p. m. 32. It. Vita, Fama, & Fata Literaria Pufendorffiana*, adjecta Versioni Germanicæ Tract. *Pufend. de statu Imperii Romano-German. p. 694.*

IX. Seculo superiori magnum quoque dedit strepitum
BERTIUS. PETRUS BERTIUS, Belga, Vir Græcæ & Latine doctissimus, & in disciplinis, ad Humanitatem ducentibus, exacte versatus. Fuit ipsius fidei Bibliotheca Lugdunensis commissa, quæ & ipsi suum debet ordinem. Insuper dogmata illa, quæ hominum mores formant, in eadem inculcavit Academia, postmodum quoque Collegii Theologici Regens constitutus. Edebat verò Dissertationem qua Justitiam Christi imputatam infringere allaborabat; it. *Syllogem Thesum Theologicarum*; nec non vitam Arminii. Secutus verò placita Arminii ab officio suo removebatur; qua re impulsus sacra sua mutavit, Religionem Romanam amplexus. Invenerat verò a suffugium apud Ludovicum XIII. Regem Galliarum, concedentem ipsi provinciam Cosinographi. Commorans sic Parisiis Orationem habuit, qua causas commutatæ Religionis reddidit; hæc & typis expressa prodit Parisiis 1625.; & postea Antwerpæ Latine, Gallice, & Belgice 1623. contra quam calamus strinxit Joh. Balthasar Schuppis, celeberrimi nominis Theologus. Latius hæc exposuit Magnif. Dominus D. *Mayerus in Historia Arminianismi MScripta.*

Nefas

Nefas effet hoc quidem loco præterire **JOHAN-**
NEM BODINUM, summum JCtum, Politicum & Hi- **X.**
STORICUM; de cuius Religione varia, eleganter observata attu- **JOH. BODI-**
 lit Vir Rever. Dn. D. Dicmannus in *Dissert. de Naturalismo cum* **NUS.**
aliorum, tum maxime Job. Bodini p. m. 4. seqq.; quem quidem
 præeuntem sequar, non dubitans ipsius verba mea facere;
 quæ ita se habent: *De Religione hominis (Bodini) certius nihil
 dici potest, quam secundum varios ætatis annos variam fuisse. In
 Romana primum, cui innutritus fuerat, communiõne externa ali-
 quamdiu quidem vixit, etiam puer, quod Thuanus quidam certo affir-
 marunt, in Carmelitarum canobio vitam Religiosam professus, non illi
 tamen Ecclesiæ integræ mente postea sic additus, ut in omnia ejusplaci-
 ra sibi jurandum crederet. Et post pauca: Neque tamen ipse Bod-
 inus animi, cum fide Pontificia non ubique conspirantis, sensu sic oc-
 cultare potuit, quin istud perquam sagacium narium hominibus Jesui-
 tis suboleret, & ille adhuc superstes eorum in se concitaret censuras.
 Nam Viri indifferentis, & Protestantibus non iniqui, nomen à Jesuita
 anonymo jam 1590. reportavit. Anton. vero Possevinus emissa biennio
 post singulari de Job. Bodini Libris consideratione & cautione non unius
 eum Hæreseos alligavit. Quibus non multo post fata Bodini Marti-
 nus Delrio accessit. De ejus vero ad Calvinum partes inclinatione non
 discrete modo Thuanus testatur, dum illum olim Protestantium doctrine
 addictum, nec ab ea multum postea alienum creditum refert; sed
 Paulus quoq. Colomesius nuper allato prolixioris Bodiniane Epistola,
 cum suo Parente à D. Pieterio Nobili Andegavo communicato, frag-
 mento confirmat, quo se Bodinus idolomania insensissimum proficietur,
 Nihilotamen minus ex ipsis Reformatis Mericus Casaubonus sibi adhuc
 dubitandum duxit, Protestans an Pontificius fuerit. Demum ita
 concludit: Quo nos multo magis hesitamus, an ætas adulta Bodini
 ulli omnino Religioni studuerit. Sane qui Pontificiam primo, mox
 Calvinianam sectatus fuerat, eo tandem degeneravit, ut non modo
 neutram, sed plane nullam, suam fecerit, seque ipse omni exuerit Chri-
 stianismo. Hactenus ille.*

Ordo denique nos ducit ad Illustrem **JOHAN.** **XI.**
CHRIST. L. B. de BOINEBURG, Virum ad or- **de BOINE-**
B 2 **BURG.**
 nandas

nandas & iuvandas Literas quasi natum ac factum. Summa enim Rei Literariæ cognitione imbutus fuit, ejusque summam habuit curam, dum omnia sua consilia, omnesque suos conatus eo retulit; testantibus ejus Epistolis ad Dietericum exaratis, editisque Noribergæ 1703. in 12. quæ docent, eum Literarum, quæ ad Humanitatem pertinent, ornamentis egregie fuisse excultum. Vitam ejus ex ipsius Epistolis adornavit Dn. *Struvius in Actis Literariis ex MS. erutis & collectis*, & quidem Fasciculo III. qui Jenæ prodijt 1705.; ex qua hoc saltem observaverim, quod post varias easque graves provincias, quas summa cum laude in Aulis ornavit, anno 1656. Religione sua cum Pontificia mutata, Electori Moguntino, Johanni Philippo factus fuerit à consiliis; quæ & summa cum dexteritate ac prudentia direxit. At aliorum invidia eum munere suo exiit. Quare postmodum, partim in prædiis, partim Francofurti commoratus est, otio indulgens Literario, interdum & Legationibus nonnullis fungens.

XII. Nescio, an huc etiam referam *CARTESIUM*,
 CARTESI- quippe qui illis ipsis, quibus cum communia coluit sacra,
 US. movit suspensionem, acsi Calvinianæ faveret Religioni, apud
 Religioni huic addictos per magnum vitæ spatium commo-
 ratus. Sunt & inter ipsos Reformatos, qui eum suæ Eccle-
 siæ asserere non dubitant. At verò adhæsisse eum perpe-
 tuo Ecclesiæ Romanæ, multis rationibus evictum dedit Dn.
D. Ritter in Disput. eleganti de Religione Cartesii p. 21. seqq. hic
 Gryphiswald. 1705. habita. Ipse namque Cartesius P. II. Epist.
 49. Religioni Catholicæ se addictissimum profitetur, qui omnes
 ejus Præsules summa veneratione suscipiat, Cui & hoc accedit,
 quod in omnibus sese ad Cœtus Romani ritus accommoda-
 verit, audiendo Missas, usurpandoque Eucharistiæ Sacramen-
 tum.

XIII. Post hunc locum sibi postulat *JOH. CHECUS*,
 CHECUS. (Cheke,) Anglus doctissimus, & in Græcis imprimis Literis
 pro temporis illius, quo floruit, captu ad miraculum usque
 versatus; in cujus vita describenda multi Viri præstantes
 inge-

ingenii sui exercuere vires; cæterum iis omnibus palmam præripuit *Johannes Strype*, qui vitam ejus una cum Tract. ejusdem de *Superfitione* luci dedit publicæ Londini 1705. in 8.; quo de Libro conf. *Acta Lipsens.* 1707. p. 188. ubi vita hujus *Checi*, ad ductum Auctoris modo laudati repræsentata conspicitur. Nimirum summo eum favore atque amore prosequeretur *Henricus VIII.* Rex Angliæ, qui eum ab Academia Cantabrigiensi ad Aulam evocatum, Filii sui *Eduardi* educationi atque informationi præfecit; qua & summa cum laude perfunctus est. At post Regem demortuum; omnia quasi in ipsius casum consentiebant ac conspirabant. Habebat namque sibi adversantes, qui Religioni addicti erant Pontificiæ, inter quos eminent Cardinalis *Polus*; imo ipsam Reginam *Mariam* sentiebat iratam. Tandem vero res ejus hunc fortiebantur eventum, ut *Checus*, pernegans Pontificiorum Transsubstantiationem, in exilium ageretur. Exulem eum recipiebat *Argentorum*; sed hic captus, & in Angliam reductus in *Turrim Londinensem* conjiciebatur. De eo, hic detento, sæpissime quæstio habebatur; cumque Religionis causâ se detentum sentiret, constituebat secum, sanguine suo potius semel agnitam signare veritatem, quam ab eadem recedere. Verum enim vero non diu in ea perseveravit sententia, dum igne aliisque pœnarum generibus territus, Romanæ Ecclesiæ sese submit, Palinodia publice recitata. Quæ res animum ejus adeo angebat, & ita cruciabat, ut intra anni spatium ex animi mœrore mortem sibi contraheret.

In superioribus produximus nonnullos JCTos, eruditionis fama conspicuos, quibus merito comes adjungitur *ARNOLDUS CORVINUS*, Batavus, JCTus Celebrerrimus, Consiliar. & Prof. Moguntinus sat inclytus. Scilicet à Pastorate Lugdunensi ad JCTos abiit, & tandem, ut verum in Religione, per Testamentum prodidit, se in fide Romano-Catholica moriturum esse. Quod & contigit, dum in Pontificiorum transgressus castra, in Aula Moguntina

XIV.
CORVINUS.

B 3

Con-

Confiliarium, & in eadem Academia Professore Jur-
Can. egit. Conf. *Nova Literaria Germania* 1706.

XV. Revertor paululum in Angliam, quæ duos Viros illu-
stres nobis suppeditat, utpote *Johannem Coletum* & *Thomam*
COLETUS. *Cranmerum*. Et COLETUS quidem, Eques Angliæ auro-
tus, rejecta Pontificia, Religionem Reformatam sub Henri-
co VIII. admisit. Conf. *Rollius* l. c. p. 266.

XVI. Huic affocio THOMAM CRANMERUM,
CRANMER. in Anglia natum; & Martyrio 1536. adfectum. Exorta in Ger-
mania Evangelii luce, & Cranmer Ecclesiam Anglicanam
purgare aggressus est, Pontificis Romani Primatu rejecto ac
damnato. At memoratu dignum est, quod mortem, sibi à
Maria Regina intentatam, evitaturus, Palinodiam cecinerit,
ad Pontificiam reversus Religionem. Cæterum nihilomi-
nus rogo adjudicatus, Palinodiam, qua suam ejuraverat Re-
ligionem, retractabat. Conf. *Rollius* l. c. p. 267. seqq.

XVII. Accedo denique ad Ornamentum illud Berolinense,
de la CROSE. JOHAN. CONRADUM de la CROSE, Gallum;
SE. qui vero ob Religionem Patriam relinquere coactus est, dum
è castris Pontificiorum ad Reformatorum transiisse dicitur.
Recepit se proinde in Hollandiam, ubi Cl. Johanni Clerico
manus obstetricantes præstitit in conficienda *Bibliotheca U-*
niversali. Hinc Berolinum delatus est, ubi ipsi cura Biblio-
thecæ Regiæ splendidissimæ demandata est. Sane varia eaque
egregia hujus Viri in Orbem Literarium extant merita.
Conf. *der ausführlicher Bericht von allerhand neuen Büchern*
p. 186.

XVIII. Tractationi huic quoque non est alienus MARCVS
de DOMINIS. ANTON. de DOMINIS, Vir, cujus memoria florebit
NIS. per omnium Seculorum memoriam. Archi-Episcopus ad-
huc Spalatinus edebat nimirum 1617. insigne illud Opus de
Republ. Ecclesiastica, in quo demonstrare annitebatur, quod
forma Reipubl. Christianæ non sit Monarchica à Papa, sed à
Christo dependens; rejecto insimul Petri Primatu. Quo
ipso sane procellas Ecclesiæ Romanæ in se irritabat, cum
hac

hac ratione auctoritas & Monarchia Curiae Romanae non parum labefacteretur atque imminueretur. Invidiae igitur tempestatem advertens, relicta Dalmatia, ubi Primatem agebat, per Germaniam atque Hollandiam Britannos adiit, apud quos Religioni Romanae renunciabat. At verò per Legatum Hispanicum spe lautioris conditionis, Cardinalitiae scilicet dignitatis, allectus Romam repetiit; sed redux factus carceri demandabatur, in quo & vitam finit; Corpus verò una cum scriptis cremabatur, cineribus in Tiberim coniectis. Conf. omnino *Korholtus in Historia Eccles. p. m. 873.* & *Clarmund. L. c. P. VIII. p. 108. it. Ketnerus in Tract. de Religione Prudentum p. 39.*

Hoc relicto, ordo nos ducit ad **DANIELEM XIX. EREMITAM**, Virum doctrina insignem; qui suam debet nativitatem Antwerpiae, editus in lucem 1584. Juvenem eum jam in deliciis habuere Viri eruditionis fama florentissimi, puta Marcus Velferus, Janus Gruterus, in primis verò eruditorum tunc temporis facile Princeps Josephus Scaliger; quippe qui eum adeo diligenter Isaac Casaubono, tunc quidem Bibliothecae Parisiensis Praefecto, commendavit, ut & is humanissime Eremitam exciperet, efficeretque, ut iisdem secum frueretur aedibus; Unde contigit, ut Eremitae daretur facultas & Bibliothecae Parisiensis & Casaubonianae. At verò brevi temporis interposito spatio, Vicquii, hospitis sui, persuasione impulsus, Religionem Reformatam cum Pontificia commutavit. Cujus mutationis haec dari solet ratio, quod Eremita neque in pecunia, neque in gloria concupiscenda aut modum noverit, aut ceperit terminum. Monachus Franciscani Ordinis, natione Portugallus, placitis Religionis Pontificiae eum imbuisse dicitur. Quid? quod Eremita tunc temporis dixisse perhibetur, se paratum promptumque esse ad omnia ea, de quibus tunc quidem controversiae agitabantur, vel defendenda, vel impugnanda; modo inde commodi quid sibi posset promittere & polliceri. Casaubonum, quem modo diximus, mutata ejus Religio valde commovit, adeo, ut in Literis, anno

1603. ad eum directis, omni ratione tentaverit, eum à Catholica retrahere Religione. At verò precibus ejus nullum concessit locum. Conf. *Clarmund. l. c. P. IX, p. 202.* De itinere ejus in Italiam Germaniamque suscepto conf. *Cl. Arndius in Bibl. Aulico - Politica p. 109.* Itineris sui, per Germaniam facti, & fructus extare voluit in *Itinerario Germanie*, de quo conf. *Srurvius in Bibl. Philos. p. m. 184.* & *Paschius in Tract. de Variis modis Moralitatis tradendi p. m. 303.* Certe ingenii ejus monumenta nitor atque elegantia styli valde commendant; sunt enim ab ingenio expressa politissimo.

XX.
TAN. FAB. BER. Eremitæ comitem addo Virum pariter eximium atque ingeniosum **TANAQVIL. FABRUM**, cujus vitam inter alios dedit *Cl. Petrus Dan. Huetius in Originibus urbis & Agri Cadomensis*, ex quibus nonnulla, vitam ejus concernentia excerpterunt *Excell. Collectores Actor. Lipsiens. 1704. p. 188.*; integra vero Huetii verba *Animadvers. suis Philologicis & Historicis Part. XIII. p. 101.* inseruit *Thomas Crenius*; quæ ita fluunt: *Tanaqv. Faber Cadomi natus est anno 1615. & juvenis Clerum sequentium habitum Presbyteri jamjam usurpaverat. Litterarum autem studio ductus, Lutetiam abiit, & à Romano cœtu alienior redditus, ad Reformatos accessit, qui illum Salmurii Praeceptorem in tertia, quam vocant, classe, tenui salario fecerunt. Paupertate coactus redire cogitabat ad Pontificios, oblato ipsi eodem tempore in Academia Heidelbergensi Professoris munere. Hactenus dicta docent, eum, rejecta Religione Pontificia, ad Reformatos accessisse; at verò eum paupertate vexatum ac pressum ad Pontificios recedere secum constituisse. Cæterum id à multis, qui Fabrum propius noverant, in dubium vocatur. Alias in Græcis Latinisque Scriptoribus gnaviter fuit versatus; sed à multis ejus audacia in conjecturis & emendationibus Criticis improbat, utpote à Viro Summo, atque Illust. *Ezech. Spanhemio, Conringio in Conringianis p. 122. Job. Clerico in Artis Criticæ P. III. Characterem ejus expressit Benedictus Hopperus, Prof. Tubing. in Epistola de Viris eruditis, quos in Gallia, Anglia & Batavia salutavit, quæ subjuncta est Rolandi Marefii Epistolis p. 673. editis Lipsiæ 1697, in 12. ubi ita p. 676: Quæ libertas in ejus scriptis; eandem**

dem & in familiari vita consuetudine ostendit, salibus & leporibus nunquam vacuus. Suis concessit fatis anno superioris Seculi 72.

Huic succedat **GIPHANIUS**, Jctus variæ ac raræ eruditionis. Docuit is primum Argentorati, postea Altorffi, & Ingolstadii; denique à Rudolpho II. Imperatore ad Consiliarii evesctus est dignitatem; assumpta ab eo Religione Pontificia. De cætero in Religione admodum inconstans fuit; In Hollandia enim placita Reformatæ Ecclesiæ secutus est; Argentorati & Altorffi Lutheranæ; denique Romanæ. Mutasse vero Religionem dicitur, insatiabili honoris & pecuniæ cupiditate vexatus. Conf. *Clarmundl. c. Part. III p. 12.* & *Gundling l. c. p. 241.*

XXI.
GIPHANI-
US.

Seculo hocce præsentī omnium eruditorum in se convertit oculos **JOHAN. ERN. GRABIUS**, Regiomontanus, hodie verò in Anglia degens, ubi in Antiquitatibus Ecclesiasticis excutiendis atque excolendis omnes suas cogitationes collocatas habuit. Hic in Ecclesia Lutherana educatus, postea ad Pontificiorum accessit partes; cujus sui consilii etiam exposuit rationes in peculiari scripto, recensito quoad palmaria momenta in *Actis Lipsiens. 1696. p. 303. seqq.* Cæterum simul ac scriptum illud esset oblatum Consistorio Sambienſi, Serenissimus tunc quidem Elector Brandenburgicus tribus Theologis demandavit curam ejus scripti examinandi, utpote 1.) Spenero, qui & *Vindicias s. der Evangelischen Kirchen: Rettung* edidit Francof. 1695. in 4. conf. *Acta Lipsiens. 1696. p. 303.* Secundus erat *Johannes Guil. Bajerus*, qui 1695. publicavit *gründliche Erweisung &c. s. solidam Demonstrationem, quod Lutherus & ejus affecte non schismatis, nec Hæreseos jure accusari queant &c.* vid. *Acta Lips. l. c. p. 35.* Tertius est *Bernhardus von Sanden*, qui Regiomonti 1695. in 4. edidit *die Beantwortung der Dubiorum M. J. E. Grabii*; conf. iterum *Acta Lips. 1696. p. 317.* Ex Borussia sese in Silesiam contulit; qua relicta, Angliam petiit, membrum Ecclesiæ Anglicanæ sese professus, hodieque ibidem eruditionis

XXII.
GRABIUS.

C

fama

fama florens. Conf. der ausführliche Bericht von allerhand neuen Büchern p. 133. *sequ.* ubi simul opera ejus recensentur.

XXIII.
GRÆVIUS.

Ab hoc pedem promoveo ad Virum quendam, in omni studiorum genere prisce ævi versatissimum; **JOHANNEM GEORG. GRÆVIUM** innuo, qui Naumburgi 1632. natus, post visam Academiam Lipsiensem in Hollandiam concessit, ubi Blondelli permotus auctoritate Religioni Reformatæ nomen dedit. Meritis ejus, in Rempubliacam Litterariam maxime egregiis, enarrandis supersedeo. Hoc saltem addo, quod cum magna Litterarum jactura defunctus sit Ultrajecti 1703. Conf. interim *Petri Burmanni Oratio, in Grævii funere dicta*, quæ adjuncta est Grævii Epistolis, à Viro Summo J. A. Fabricio Hamburgi 1707. in 8. emissis; vid. & *Nova Liter. German.* 1707. p. 173.

XXIV.
GROTIUS.

Nescio, an hic etiam locum concedam Magno illi **HUGONI GROTIO**, quem *Virum in Religione amplissimum* haud immerito vocavit Christina Regina. Non tangam ea, quæ alias de Religione Grotii adterri solent, contentus saltem hic adduxisse, quod de eo refert Paraltus in *Elogiis Virorum illustrium* p. 67. scilicet quod parum abfuerit, quin Dionysii Petavii consiliis adductus, Catholico-Romanam amplecteretur fidem, nisi ritus abjuratæ publicæ ipsi obstitisset; *Thomas quoque Crenius in Animadvers. suis Philologicis & Historicis P. V. p. 83.* ostendit, quam propensus fuerit Grotius in Papistas. Conf. & *Keitnerus l. c. p. 36. sequ.*

XXV.
HOLSTENIUS.

Vocat nos tandem **LUCAS HOLSTENIUS**, Vir, si quisquam alius, nominis clarissimi, & eruditionis consumatissimæ, quam totus merito admiratur orbis Litteratus. Genuit eum Hamburgum 1596: Cum Litterarum, quæ ab humanitate nomen sortiuntur, solida noticia imbutus esset, varias perlustravit regiones, utpote Galliam, Angliam, Hollandiam, Germaniamque, suam eruditionem variis peregrinationibus magis magisque firmaturus. Non verò contentus erat modo dictas peragrare regiones, sed subit cum

eum quoque cupido adeundi Italos; apud hos cum eruditionis fama jam increbuisset, omnium in se convertit amorem admirationemque; adeo quidem, ut Cardinalitia dignitate ornatus, custodia Bibliothecæ Vaticanæ augeretur. Cæterum eruditionis Holstenianæ famam valde commaculavit Religio ejus cum Pontificia commutata. Conf. omnino Magnif. nostri Dn. D. Mayeri, Dissert. quæ prostat sub titulo: *Προσωπίδος* s. *ad tempus credentes*, habita Wittebergæ 1686. ex qua sequentia huc transfero: *Tandem Grotium convenit, & adhuc dubius, Romanane nomen daret Ecclesie, ab eodem fuit inductus, dicente, nullam esse in doctrina Ecclesiam puriorem, in cultu & moribus corruptiorem; quod ipse Holstenius Romæ cuidam docto narravit, posse eidem exprobravit Riveus in διαλογ. Grot. p. 57. Hactenus ille. Conf. & Clarmund. l. c. P. III. p. 49.*

Quemadmodum de Literis elegantioribus præclare meritus est Lucas Holstenius: Ita de Jure Civili Celeberrimi nominis Vir, **FRANC. HOTOMANNUS**, Parisinus; cujus majores in Silesia quærendi sunt. Cæterum noster à Religione Catholica ad partes Calvinii accessit, suæque libertati consulturus, Lugdunum se contulit, patria relicta sede, abjectaque proxima spe honorum, & opulenti conjugii. Factum hoc adeo exagitavit Parentem ejus, ut ei bonis paternis excluso spem alimentorum præscinderet. Quare minime noster Franciscus commotus, continuo illa Episcopi verba exclamavit: *Habeamus aquam; habeamus potentiam; Jovi ipsi de felicitate controversiam faciemus*; referente Gravina de *Ortu, & Progressu Juris Civillis* p. m. 263. edit. in 8. Neque in posterum animo fractus est, variis licet ob Religionem persecutionibus impetitus ac vexatus; quin potius Religioni Calvinianæ constantissime adhæsit, ut nulla ratione se ab eadem divelli pateretur. Gravinae addatur *Sammarthanus in Eleg. Lib. 4. p. m. 73. & Colomesius in Gallia Orientali* p. m. 164.

Inter hujus generis eruditos referendus quoque est **SAMUEL HUBERUS**, Bernas Helvetius, qui è Reformata Ecclesia ad Lutheranam, post celebratum Mom-
C 2

XXVI.
HOTOMANNUS.

XXVII.
SAM. HUBERUS.

pelgarti

pelgarti 1586. inter Jacobum Andream & Bezam colloquium, transit, constitutus deinde Prof. in Acad. Witteberg. Hic Reformatorum doctrinam, quam fovet *de Prædestinatione*, summa animi vehementia impugnaturus, in alium prolapsus est errorem; cujus quidem controversiæ Historica enumeratio non est hujus loci; sed brevitati studens, remitto ad *Koribolui Histor. Eccles. p. 836.* & ad *Alberti Interesse præcipuarum Religionum Christianarum p. m. 270. & 275.* Conf. & peculiaris *J. A. Schmidii Dissertatio, Helmstedii ventilata.*

XXVIII. **HUNNIUS.** Ingentem quoque Seculo superiori excitavit strepitum **HELFRICUS ULRICUS HUNNIUS**, filius Ægidii Hunnii, Theologi illius insignis Witteberg., & frater Nicol. Hunnii, ex Prof. Witteberg. Superintendentis Lubecensis celebratissimi. Hic primum in Academia Giessensi Jura professus, postea Coloniae Pontificiorum amplexus est Sacra, causatus, Lutheranam Religionem ita esse comparatam, ut vitæ pessimæ suppeditaret materiam. Sua deserta Religione, divulgabat *Indissolubilia argumenta Catholicae Religionis*, edita Coloniae 1632. Quæ vero egregiè solvit ac discussit Celeb. Jenensium Theologus *Johannes Himmelius in Solutione XII. Argumentorum Hunnii Apostatae* Jenæ 1634. in 4: Edidit idem *Hunnus* Coloniae 1633. *Duodecim Responsa*, vel ut ipse vocat, *Præjudicia*, Abbati Fuldensi inscripta; eo consilio, eaque mente, ut evinceret, Lutheranos, dictante propria conscientia, obligatos esse ad restituenda bona Ecclesiastica, à se occupata ac profanata. Multa de hocce Libro notatu digna attulit *Petrus Belius in Dictionario p. 1620.* sub voce *Hunnus*; addatur *Gundling l. c. p. 230. & 242.*

XXIX. **LABADIE.** Locus hic quoque assignandus est **JOHANNI LABADIE**, primum Ordini Ignatiano, postea vero Reformatæ Religionis addicto. Conf. post alios *Koribolui l. c. p. 904.* & *Sagittarius in Introd. in Hist. Eccles. p. 1030.*

Quis

Quis deprædicare unquam satis poterit ob insignia in
 Rempubl. Literariam merita **PETRUM LAMBE-** XXX.
CIUM? Virum profundissimæ & stupendæ eruditionis. LAMBE-
 US.

Fuit is Hambugensis, Holstenique ex Sorore nepos; cu-
 jus quoque sumptibus adjutus Literarum excoluit studia, pe-
 regrinationem insuper in Belgium & Galliam instituens.
 Juris Doct. honorem in Gallia consecutus, suæque patriæ
 redditus, in Gymnasio Hamb. Professor Histor. constitutus
 est; postea vero tædio conjugii sui infelicissimi & in-
 auspiciati cum vetula divite, sed parca & avara, captus &
 Patriam & uxorem deseruit, cœterisque Romano sese aggre-
 gavit; cujus Sacris & in Belgio jamdiu innutritus esse dici-
 tur à Bartholdo Nihusio, & in Gallia à Jacobo Sirmondo &
 Milleterio; quemadmodum Claudius Sarravius, Senator
 Parisiens. jam anno 1647. Salinasio significavit. Quam Epi-
 stolam habuit Vir cum eruditionis fama, tum dignitate il-
 lustris, Marquardus Gudius, testante Joh. Mollero in *Isag. ad*
Historiam Chers. Cimb. Hinc factum certe est, ut externe Lu-
 theranismum professus cives suos deceperit. Postquam sic
 Hamburgo excesserat, à Luca Holstenio commendatus,
 Curator Bibliothecæ Vienenfis electus est, Consilarii in-
 super & Historiographi titulo honoratus. Certe apud
 Leopoldum Imperat. magna floruit gratia. Ex hac migravit
 vita 1630. Conf. de eo *Petrus Belius in Diction.*; Sagittarius
 in *Introductione in Histor. Ecclesiast. p. m. 205.* & *Mollerus l. c.*

Huic addo Virum non minus celebrem **GEORGI-** XXXI.
UM LETUM, cui certe multum studia debent Histori- LETUS.
 ca. Natione erat Italus, editus in lucem Bononiæ 1630. Juve-
 nis Jesuitarum informationi & disciplinæ traditus est Co-
 sentinæ. Hinc Romam à suo cognato vocabatur, qui ipsi
 studium Juris Civilis svadebat; à quo vero omnino abhor-
 rebat. Proinde ipsi auctor erat, ut sese converteret ad
 Theologiæ studium, sed & ab hoc animus ipsius plane ali-
 enus deprehendebatur. Posthæc varia ingressus itinera,

tandem post eadem absoluta ad cognatum suum reversus est, qui cum adverteret, Letum in Religione claudicare utrinque, in hæc aliquando erupit verba: *Averiat DELLs, ne aliquando in magnum degeneres Hereticum. Ego quidem non amplius tibi facultatem adium mearum concedam.* Quibus verbis ad majus novitatis studium incensus est; præsertim cum ab anno ætatis 13. non assensum præbere potuerit doctrinæ de Purgatorio, Transsubstantiatione, reali Corporis Christi præsentia in S. Cœna. Rebus ejus sic comparatis, in Galliam sese contulit; hinc Genevam, ubi per 6 menses commoratus, Lausonium (Lausanne) adiit. Ibidem innotuit Joh. Anton. Gverino, Medico experientissimo, cujus & ædibus postea fruebatur. Hujus inductus consiliis, Sacra Religionis Reformatæ amplexus est. Eidem Gverino adeo carus extitit Letus, ut & ipsum matrimonio suæ filiæ in arctissimam affinitatem reciperet. Anno 1660. Genevam reversus, civitate donatus est; qui honor hætenus nulli contigerat Italo. At enim vero cum ipsi ibidem moverentur dissidia, Parisios adiit; hinc 1680. pedem promovit in Angliam, ubi clementissime à Rege exceptus, titulo Historiographi insignitus est. Cæterum ob nimiam scribendi libertatem ex Anglia pulsus, Amstelodamum petiit, ubi & Anno 1701. obiit, morte subitanea correptus. Conf. *Eccardi Monatsliche Zusätze* 1702. Mense Januar. p. 63. Sane scriptor extitit rara felicitate, dum insignia multaque monumenta ex fecundissimo ejus profluxere ingenio, ut hinc merito in classem Polygraphorum conjiciatur; (quorum Historiam propediem quoque suppeditabo.) Quomodo vero tot scripta, quorum pleraque circa Historicum versantur argumentum, potuerit conficere, ipse exposuit Letus in Præfatione Theatri Belgici, quæ repetiit *Eccardus l. c. p. 53.* De scriptis ejus conf. *Cl. Arndius in Bibliotheca Politico-Herald. p. 182. seqq.*

XXXII.
LIPSIUS.

Varia Religio **JUSTI LIPSII** facit, ut ejus quoque hic injiciatur mentio. De Religione ejus multa, eaque diversa offendes judiciorum. Sane fuit in eadem admodum lubricus & mutabilis; vid. *Struvii* elegans Programma, quod pro-

prostat sub titulo: *Doctus, Acheus*. Erat quidem Vir doctrina excellens; at vero & summa eminebat constantia. Jenæ enim aliquamdiu vixit docuitque, simulans Religionem Lutheranam; cæterum Jena relicta, Professor in Academia Leidenfî constitutus est, Reformatam professus Religionem; Hinc, uxore eum instigante atque inflammante, Lovanium adiit, Religionem amplexus Romanam. Postmodum Bruxellas à Rege Hispaniarum vocatus est; collato in eum Consiliarii & Historiographi titulo. Fata & vitam ejus uberius exposuit *Clarmundus l. c. P. I. p. 97.*

Eandem inconstantia sibi contraxit JCtus eruditione insignis, & judicio præstans **CAROLUS MOLINÆUS**, Parisiensis, JCtorum sua ætate facile princeps, quippe qui tantam sui excitavit opinionem, ut ipsius auctoritas æquipararetur auctoritati Papiniani & Ulpiani. At in Religione admodum inconstans fuit; Patronus enim & defensor antea Reformatorum, postea horum hostis infensissimus & asperrimus extitit, traducens eosdem in Libellis supplicibus, Regi oblati, nomine Fanaticorum ac seditionisforum. Quæ res nonnullis fecit locum credendi, ac si à Pontificiis ad Calvinianos accesserit; ab his vero rursus ad Pontificios redierit; conf. *Dn. Struvii Bibliotheca Antiqua 1705. Mense Januar. p. 41.* Fata ejusdem inter alios quoque persecutus est *Sammarthanus l. c. Lib. II. p. m. 69.*

Gallo huic alium addo Gallum, **JOHANNEM MORINUM**, nempè **MORINUM**, Virum in Lingvis Orientalibus versatissimum, Bieffis, Parentibus Reformatæ Religioni ad dictis natum, atque in eadem educatum. Literarum studiis Lugduni excultus, Lutetiam concessit, ubi svasu *Perromii*, suæ pariter fidei desertoris, (de quo mox) Romanæ Religionis nomen dedit, Ordini Congregationis Oratorii adscriptus. Obiit tandem Apoplexia tactus. De singulari ejus hypothefi conf. elegans Programma, Magnif. Dn. D. *MATERI de Anti Scripturarum Recensioribus p. 9.* De cætero conf. *vita Johannis Morini*, præfixa excufis Londini, & recufis Lipsiæ

Lipsiæ *Antiquitatibus Ecclesiæ Orientalis*; cujus vitæ consignatæ auctor esse putatur *Richardus Simon*, referente *Cl. Placcio in Theatro de Pseudonymis & anonymis C. V. de scriptoribus Historicis p. 312.* Addatur *Colomesius in Gallia Orientali p. m. 166. seqq.*

XXXV.
NESSELIUS.

Ab hoc me converto ad **DANIELEM NESSELIUM**, Ulcensem Luneburgicum, qui iactis in Gymnasio Luneburgensi Literarum fundamentis, studia Rostochii excoluit, animum maxime convertens ad studium Historiæ Jurisque Publici; cum quo elegantiorum Literaturam egregie conjunxit. Verum Viennæ, svasu Comitis de Harrach permotus, suam cum Pontificia mutavit Religionem. Idem ille Comes de Harrach eum adeo commendabat Leopoldo Imperatori memoriæ gloriosissimæ, ut & in defuncti Lambecii sufficeretur locum; cujus vero diligentiam non fuit affectus; nimium namque gulæ suæ indulgebatur Nesselius, hinc lepidum hocce ipsi confectum est Epitaphium; *Hic situs est Nesselius; cujus res Literaria jacturam passa est nullam; Bibliopole paucam; Oenopole multam.* Conf. omnino *Clarmund l. c. P. V. p. 147. & Eccardus in s. Monastichen Zusätzen 1703. p. 333. & 1701. p. 70.*

XXXVI.
NIHUSIUS.

Huic associo **BARTHOLDUM NIHUSIUM**, qui natus est 1589. Wolpæ, urbe ditionis Brunsv. Positis studiorum fundamentis in Ludis Literariis Verdenfi & Goslariensi, Anno 1607. Helmstadium adiit; At vero tenues ipsi erant opes, nullæ facultates, adeo, ut vix vitam sustentare, famemque propulsare valeret; quare Cornelio Martino, Log. Prof. suum addidit famulitium per quadriennium. Obtinuit deinde à Philippo Sigismundo, Osnabrugensium Episcopo, studiis suis subsidium, seu ut vocari solet stipendium. Cæterum ambiguus hæsit inter Theologiæ & Medicinæ studium, ad Melancholiam valde proclivis. Tandem vero, ut *Calixtus* loqui amat in *Digressione de Arte Nova p. 127.* Sacra Theologiæ studia animo diffidente & vacillante tractabat. Anno 1616. ipsi educatio & institutio duorum adolescentum Nobilium demandata est, quos rexit in Academia Jenensi. Post

Post elapsum aliquod temporis spatium adscitus est in Aulam Vinariensem, junioribus nonnullis è generosissima illa Profapia Principibus erudiendis admotus. Hinc, nemine præmonito, Coloniam abiit, & ad Pontificios defecit, *in-
tus & in cute papificatus*, quemadmodum ipse Nihusius loquitur in quadam ad Hornejum Epistola. Posthæc Monialibus Cœnobii Haldenslebiensis præfectus est; Certe memorabile est, quod de eo narrat *Calixtus l. c. p. 143.* eum nimirum, hic degentem, insania fuisse correptum, & cubiculo clausum nihil sani vel dixisse vel fecisse. Denique ad Abbatis Ilfeldensis dignitatem evectus est, adeo ambitione vexatus, ut prætenderit titulum: *Euer Gnaden & Gndiger Herr*; referente iterum *Calixto l. c. p. 144.* Cæterum ea postea in bello Svecico exutus, in Hollandiam concessit, ubi & suam finiit vitam 1657. Conf. de eo passim *Calixtus l. c. p. 121. 127. 130. 131. & 144.* It. *Balius l. c. p. 2231. seqq.*

Post hunc produco Virum immortalis gloriæ, **UL-
RICUM OBRECHTUM**, Prætozem Regium Argentoratisem, qui auras vitales haurire cœpit Argentorati 1646. oriundus à Celeberrimi nominis Jcto Georgio Obrechto, fatis suis notissimo. Studiis noster quidem vacavit in variis Germaniæ Academiis; postea vero Muscovitici cujusdam Legati filium rexit in Itinere, Venetias directo. Reduci ipsi Argentoratum factò munus Profess. demandabatur. Cum occupatum Argentoratum Rex Galliæ 1681. ingrederetur, inter alios Regem sequebatur Pelisson, qui, contracta cum Obrechto amicitia, omni ratione laborabat in eo ad Papismum ducendo; quippe cum adverteret, multa Obrechto adherere dubia ex Historia Eccles.; sed res tum quidem suo destituebatur successu. Postea vero cum Jesuitis, qui auctoritate Galliarum Regis Argentorati sedem fixerant, contulit, à quibus commotus, Religionem Lutheranam Parisiis coram Episcopo Meldensi (Meaux) abjuravit anno superioris Seculi 84. (auctor *der Historischen Remarq.* ponit annum 85.) Unde factum fuit, ut Rex Galliæ

XXXVII.
OBRECH-
TUS.

D

eum

eum honore Prætoris Regii decoraverit. Postmodum quoque munere Legati functus est in causa Electoris Palatini, Francofurti ad Moenum pertractata. Francofurto Argentoratum reversus obiit 1701., exhibita ipsi S. Synaxi sub una tantum specie. Conf. *Eccardus l. c. 1702.* Mensē Januar.

XXXVIII.
OCHINUS.

Oppono huic decantatissimum illum **BERNHARDINUM OCHINUM**, Senensem. Recipiebatur initio in S. Francisci Ordinem de Observantia; sed eo relicto, Capucinatorum habitum assumpsit, quorum & Generalis demum 1540. constitutus est. Acquisita sibi magni nominis fama, inprimis ob oris facundiam, per Italiam mittebatur, Pontificiorum ut prædicaret dogmata. Neapolin cum venisset, *Johannem Valdesium*, Hispanicum JCrum, ibidem offendit, qui, cum apud Germanos gustum aliquem hausisset doctrinæ Protestantium, eandem Ochino instillavit. Quare ibidem 1542. acerrime in Pontificiorum factum pro concione invehens, Romam vocabatur, suæ censuræ ut redderet rationem. In itinere constitutus, incidit Florentiæ in Petrum Martyrem, qui ipsi referebat, animum Papæ in eum valde esse odio incensum. Quare cepit consilium derelinquendæ Italiæ. Quod & factò adjunxit, Genevam se recipiens; fugam ejus adjuvante Ducissa Ferrariensi, vestes aliaque necessaria ipsi subministrando. Rationes quoque sui discessus exposuit in quadam Epistola ad Mutium Justinopolitanum directâ. Defectio ejus adeo irritavit Papam, ut de extingvendo & abolendo toto Capucinatorum Ordine cogitaret. Initio quidem ipsius adventus Helvetiis movit suspicionem, ac si forte prodicionem moliretur; at postea de ipsius fide certiores redditi, publice prædicandi ei concessere facultatem. Reliqua fata, quæ Ochinum per exilium mansere, exposuit Dn. *Srævius in Biblioth. Antiqua p. 2237.* & *Observation. Hallens. Tomo IV. Observat. XX.*

XXXIX.
OUDINUS.

Paria cum Ochino fecit Vir in Re Literaria versatissimus, **CASIMIRUS OUDINUS**. Hic in Gallia erat Presbyter

byter Præmonstrantensium, sed deserta Gallia, Religioni Pontificiæ nuncium misit, in Hollandia placitis Reformatorem subscribens. Oudinus studiorum suorum rationem reddidit Magnif. Dn. D. MAYERO nostro in peculiari Epistola, quæ lucem vidit publicam Lugduni Batav. 1692. in 4., aliquot saltem plagulis constans.

E contrario Vir desertissimus **JOACHIMUS PASTORIUS** ab **HIRTENBERG**, Silesius, **PASTORIUS** ab **HIRTENBERG**. primum in Gymnasio Elbingensi & Dantiscano Professor Honorar. ad castra transgressus est Pontificiorum; postea Protonotarius Apostolicus, ac Canonicus &c. factus; qui obiit Frauenburgi 1681., postquam annos 71. expleverat. Certe varia ingenii monumenta, à styli nitore maxime commendanda, orbi reliquit Literato, quæ recensuit *Arndius in Bibliotheca Aulico-Politica p. 56.* & *Struvius passim in Bibliotheca Historica.*

Neque nobis omittendus est Vir excellentis ingenii **ISAACUS PEIRERIUS**, quod vero male loca-**PEIRERIUS.** vit in Tractatu *de Præ-Adamitis*. Erat is natione Gallus, Religione primum Calvinianus, postea Pontificius. Scilicet edito scripto de Præ-Adamitis, Bruxellis in carcerem conjiciebatur; quem nulla alia re redimere poterat, quam per ejuratum Calvinismum, & dictum de Præ-Adamitis Librum. Edidit proinde *Epistolam ad Philotinum, qua exponit rationes, propter quas ejuraverit Sectam Calvinii, & Librum de Præ-Adamitis*, Francof. 1658. Postmodum vero vixit apud Patres Oratorii Parisinos, ad mortem usque suo dogmati adherens. Conf. *Struvius in Introductione ad Notit. Rei Liter. p. 456.*; *Kortbolius l. c. p. m. 904. it. Dn. D. Fechtius in Dissertatione, prostante sub titulo: Præadamitismi recens incursum Examen p. 8.*

Hunc excipiat **CHRISTOPHORUS PELARGUS**, Svidnicensis, natus 1563. Extitit is primum Lingvæ **PELARGUS.** Græcæ Prof. in Academia Viadrina, postea Theol. Doctor & Prof., Pastor Francofurt., ac totius Marchiæ Superintendens Generalis, defunctus 1633. Vir erat egregie doctus, magnus-

magnusque Theologus. Primum sese professus est Calvinismi hostem atque osorem, sed ab hocce odio postea defecit, & à Lutheranismò ad Calvinismum decessit. Sane artem simulandi adeo bene calluit, ut per integros 15. annos foris & quoad verba Lutheranus, intus tamen & quoad rem Calvinianus fuisset, teste *Meisnero in Quaestionibus vexatis questione ultima. Conf. Nova Literaria Germaniae* 1705. p. 288.

XLIII.
PELISSONI-
US.

Contra vero à Reformatis ad Pontificios transiit **PAULUS PELISSONIS**, in signe illud Academiæ Francicæ ornamentum, & Vir ab oris facundia maxime commendandus. Certe benigna adversaque usus est fortuna. Initio quidem Romanæ Religionis adversarius erat, postremo vero summus propugnator; fato suo functus Parisiis 1693. die 7. Februar. De ipsius obitu, quod Sacramentis, ritu Romano non receptis, decessit, diversa sunt iudicia, prout homines ad partium trahuntur studium; hinc Romano-Catholicis subitaneo animi deliquio hoc solamine ante extrema destitutum eum fuisse contententibus; inde Reformatis, consulto, & purioris doctrinæ sensu in præcordia redeunte, neglectas, quas serio nunquam probaverit, ceremonias arguentibus; prout refertur in *Actis Lipsiens.* 1693. p. 336. Vitam ejus exhibuit *Peraltus in Elogiis Virorum illustrium* p. 135. conf. & *Balius in Dictionario* p. 2341.

XLIV.
PERRONIUS.

Insigne Religionis desertæ exemplum nobis quoq; sup-
peditat **JOACHIMUS DAVID PERRONIUS**, Gallus, natus 1556. sanguinem suum ex Genere Nobili du-
cens. Parentes nactus fuit, Religionem Calvinianam se-
cutos, & placitis à primis innutritus erat annis. Con-
tingerat ipsi excellens ingenium, aptum in primis ad studia
elegantiora pertractanda. Academicis vacans studiis, dili-
gentissime perlustrabat excutiebatque Patres; neque abhor-
rebat à studio Poëseos, cujus & insignia dedit specimina.
Verum inexplebili honoris fame vexatus ab ineunte ætate,
Religionem deserebat Reformatam, ad Pontificios acce-
dens, præsertim cum Philippus Porta, Vir auctoritate emi-
nen-

nentissimus, & divitiis florentissimus, ipsi aditum parallet ad Gratiam favoremque Aulae Gallicanae. Certe hinc Reges Galliarum, Henricum III. & IV. ipsumque Papam Clementem VIII. in sui rapiebat admirationem atque amorem, adeo, ut ad Episcopalem, & Cardinalitiam eveheretur dignitatem. Pontifici ipsi admodum quoque illius venerantur auctoritatem, vocantes eum *flagellum & malleum Hereticorum*, item *praecipuum Religionis Catholicae defensorem*. Non inutile putaverim & hocce addere, eum quidem omnes ingenii nervos contulisse ad Pontificiorum dogma de Transsubstantiatione stabiliendum & corroborandum; caeterum rei veritate convictum, nunquam eidem vere subscripsisse. Quem admodum non multo ante mortem, qua functus est 1618. sibi familiaribus confessus fuit. Plura de eo suppeditat *Clarmund. l. c. P. V. p. 77. seqq.*

Huic ut addam alium Gallum, utpote Summum illum JCtum **PETRUM PITHOEU**M, facit auctoritas Josephi Scaligeri. Nimirum Pithoeus, natus 1539. Parentibus Religionis Reformatae, Literas in Academia Parisiensi excoluit, ibi quidem unice admiratus Turnebum; postea vero Avarici Biturigum audivit magnum illum Jacobum Cujacium, quo imprimis praecceptore fuit usus in addiscendo Jure Civili. Initio quidem Reformatam professus est Religionem; at, quemadmodum Josephus Scaliger auctor est, tempore Lanienae Parisiensis, mortis metu commotus, eidem renunciavit; licet alii velint, eum jamdiu ante Lanienam istam, Protestantium deseruisse Communionem. Conf. de eo *Sammaritanus l. c. Lib. 4. p. 97.* & *Dn. Struvius in Bibliotheca Aenica 1706. p. 1.* & *Clarmund. l. c. P. VI. p. 82.*

Ex Gallia pedem promovemus in Germaniam nostram, quae nobis sistit **JOHANNEM PISTORIUM**, assiduam illum Historicorum Germanicorum collectorem. Is ex Hassia oriundus, relicta Religione Lutherana, Romanae Ecclesiae sese addixit, multosque alios, & in his Jacobum, Marchionem Badensem, ad Pontificiam seduxit Religionem. Tandem Rudolphi Imperatoris Consiliarius factus, apud omnes gratia floruit, usque dum debitum naturae solvit Fri-

XLV.
PITHOEU.

XLVI.
PISTORIUS.

burgi. Conf. de eo *Freberus in Theatro Virorum Eruditorum* p. 348. & *Sagittarius l. c. passim.*

XLVII.
PRÆTORIUS **MATTHÆUM PRÆTORIUM**, Præpositum Waiheropolitanum, & Johannis III. Regis Poloniarum Historiographum; quam provinciam ipsi peperit Religio ejus Lutherana cum Pontificia commutata. Scripta ejus passim recenset *Dn. Struvius in Bibliotheca Historica*; & *Gabriel Grodeck in Schediasmate elegantissimo de scriptoribus Historia Polonica*, divulgato Gedani 1707. in 4.

XLVIII.
REIHINGIUS. **JACOBO REIHINGIO**; cui natalis locus contigerat Augusta Vindelicorum. Is initio Pontificiorum imbutus Sacris, & summos honores apud suos consecutus, tandem Papismo 1620. valedixit, ad Lutheranos transiens, oratione revocatoria publice ab eo recitata. Notatu digna sunt, quæ de eo refert *Görzium l. c. p. 49.* quod nimirum, perlustrato Matthiæ Hœ ab Hœnegg Manuali Evangelico, inductus ad Lutheranorum accesserit partes, atque sic ex Romanæ Ecclesiæ propugnatore ejusdem oppugnator factus. Conf. & *Rollius l. c. p. 200.*

XLIX.
SANDOVAL. Huic succedat **ANTONIUS SANDOVAL**, Eques Hispanus, qui 1660. Hafniæ à Religione Romana ad Lutheranam accessit, Cæterum brevitati studens, remitto saltem B. L. ad *Görzium l. c. p. 24.* & *Rollium l. c. p. 60.* qui uberius hæc exposuere.

L.
SCIOPIUS. Cæterum majorem in Orbe Literato dedit strepitum **CASPAR SCIOPIUS**, magnorum non saltem ingeniorum, verum etiam Summorum Imperantium obrectator. Erat is Palatinus, infimæ fortis familia oriundus, Præcoci ingenii homo anno ætatis 16. Altorfum studiorum causa se contulit, amans inprimis ea, quæ dicuntur Critica, quibus penitus erat deditus, pendens inprimis ab ore Celeber. Conradi Rittershuffi, qui ipsi quasi viam ad elegantiora munivit studia. Hinc in Belgium se contulit; cum vero ibidem res ipsius voto non responderent, præsertim cum illud

illud Viris eruditissimis afflueret, in Germaniam reversus, Ingolstadii commorabatur Giphanii gratia. At vero cestro ambitionis percitus, (erat enim homo insolentis & elati animi, & in concupiscendo honore immodicus) Religionem suam cum Pontificia commutabat, causamque Pontificiorum summi animi vehementia, summoque furore & ardore postea tutatus est. Post multas Italiae urbes perlustratas, Romam adibat, ubi per eruditionem & fervorem contra Protestantes multorum Cardinalium, Regum Principumve in se convertit gratiam. Inprimis vero gratia floruit apud Ferdinandum II. Imperatorem, qui ipsum non solum dignitate Consiliarii honoravit, verum etiam ornamentis & insignibus Nobilitatis donavit. Cæterum licet esset Pontificius, Jesuitas tamen mire traduxit; passim namque in suis scriptis ægerrime ipsis fecit; Speciminis loco conferatur eius *Infamia Famiani p. m. 60.* ubi *assentatores* dicuntur Jesuitæ; & p. 118. ubi vocantur *impudicitia defensores*; certe multa ibi impudica adfert, quæ omittere debuisset, ut legentium parceret castitati. Paucis: Erat virulentissimus Censor, ut hinc non immerito *Flagellum Grammaticorum* vocetur. Opprime in eum quadrant, quæ de ipso pronuntiavit *Baelerus in Seculis IV. à C. N. prioribus p. m. 83.* ubi ita: *De quo (Scioppio) illud verum fuit in Re Literaria, quod de Ismaële dicitur, quod omnium manus contra ipsum, ipsiusque manus contra omnes fuerit. Ita ille. Consideres modo Jesuitas; quorum integram in se concitabat cohortem. Conf. de eo Baylius in Dictionario p. 2680. & Clarmundl. c. P. IX. p. 105.*

Gallia nobis dedit multos Viros, qui suam commutarunt Religionem, quibus subjiciatur Vir eleganter doctus **SAMUEL SORBERIUS**; natus is 1615. Lutetiam adiit 1639. Arti salutari suam addicens operam. Post aliquot itinera, in Hollandiam directa, rediit in Galliam, ubi 1650. Araufione primus Medici Collegii factus, circa finem anni 1653. Reformatam cum Pontificia commutavit Religionem, indito sibi *Josephi* nomine, editaque Parisiis, ubi tum quidem temporis commorabatur, mutæ fidei ratione. Quibus rebus accidit, ut à Clero Gallicano 400. & à Cardin. Mazarinio 300. Libra-

II.
SORBERIUS.

rum

rum acciperet pensionem. Obiit 1670. Reliqua, fata ejus concernentia, exponuntur in vita ejus, *Sorberianis* præfixa, quæ prodire Parisiis 1694. in 12.; de quibus conf. *Acta Lipsiens.* 1694. p. 159.

LII. Nostræ Translationi inferendus quoque mihi videtur factissimus ille *BENEDICTUS de SPINOZA*, Patre Judæo 1632. Amstelodami progenitus. In Religione quidem Judaica educabatur; sed ob dogmata, quæ fovebat, ab ipsis Judæis notatus, Synagoga excludabatur. Excommunicatus sic, atque Ex-Judæus factus, Reformatorum Sacris sese associabat. Qua re motus ceperat consilium Hispanice divulgandæ Apologiæ, prodituræ sub titulo: *Apologia pro Spinoza à Judaismo Apostasia*, in qua constituerat docere rationes superstitionis Judæorum à sese ejuratæ. Cæterum cum in illa impia sua dogmata contra auctoritatem V. T. temere jam disseminasset, amicorum suorum vsafu foetum istum suppressit, ut ne typis exscriberetur publicis. Postmodum tamen, rectius licet, suas impietates Tractatui suo Theologico-Politico infarcire, fumosque suos lumini obfundere ausus fuit; notante *Salomone van Til in Atrio Gentium, omnibus infidelibus aperto p. 5.* & *Gottl. Friderico Jenichen in Historia Spinozismi Leenhofiani p. m. ii.* De cætero conf. de Spinoza *Joh. Colerus in Vita Spinoze*; ut & *Belius in Dictionario p. 2767.* It. *Sebast. Kortholius* in repetita editione Parentis sui Libri, qui inscribitur: *De Tribus Impostoribus Magnis*; Hamburgi 1700. in 4.

LIII. Cæterum præclarioris de genere humano meritus est *JOHANNES STURMIUS*, Vir in Eloquentia, aliisque Philosophiæ partibus versatissimus, quem Sleida 1517. genuit. Annum ætatis decimum nondum egressus, missus est Leodium, ubi in Collegio Fratrum, quemadmodum vocari amat, studiorum gratia degebat. Postea vero 1524. Lovanium concessit. Hic per quinque annorum spatium commoratus, Parisios adiit, animumque ad Artis salutaris doctrinam convertit. At vero, Religione Romana deserta, Lutheranam doctrinam sequebatur; qua re multorum sibi constabat odia, adeo quidem, ut sapissime vitæ adiret periculum. Hinc salutem consulurus, Argentorati securitatem quærebat, imo

imo & inveniebat; Scholæ namque Argentinenſi admovebatur, quam & ſumma cum laude rexit ac moderatus eſt. Non poſſum non, quin hic commemorem ſingulariã quãdam, quã de Sturmio refert Bartenſteinius, Prof. Argent. in *Oratione de Reſtoribus Argentor. aenſibus, ipſo tempore Regiminis Academiſi demortuis*; habita Argentorati 1705. & recentita in *Novis Literariis Germaniã 1706. p. 280.* Nimirum cum per 40. annos ſumma cum nominis gloria Scholæ Argentinenſi Reſtor præſuiſſet; Zwinglii autem & Calvini dogmata obtruſum iuiſſet toti civitati, & in cauſa Religionis vicino etiam Electori Lutherano, Ludovico Palatino, cœpiſſet eſſe gravis, famæ ſuæ maculam *πλοπραγμοσύνης* inuſit, & eodem urgente Principe ab officio in ſenili ætate dimiſſus, tandem Ex-Reſtor mori neceſſe habuit. Haecenus ille. *Cl. Thomas Crenius in Animad. Hiſt. & Philol. p. VI.* taxat in Sturmio noſtro rariffimam templorum frequentationem. De cætero conf, de eo *Cl. B. ylius in Diſſertario p. 2807.* & *Clarmund. l. c. P. I. p. 149.*

Sturmium ſequatur celebris quidem Hiſtoricus, at multorum etiam mendaciorum confitor **LAURENTIUS**

SURIUS, Lubecenſis; qui à Parentibus Lutheranis puer Coloniam miſſus, ibidemque Religione imbutus, Carthuſianorum ordini nomen dedit; demortuus 1578. Inprimis vero animum appulit ad conſignandam Hiſtoriam, æmulatione Sleidani inflammatus atque inſtigatus; cujus vero iudicium & doctriinam ad ſcribendum non attulit. Sane turpiter ſeſe dedit, hoc inprimis ſibi propoſitum ac præſtitutum habens, Sleidano ut ſuas opponeret fabulas, & Catholicorum promereretur gratiam; Sæpe proinde in Lutherum & Melanchtonem graviffime invecſus eſt. Conf. de eo *Bæclerus in Libro Memoriali de Rebus Seculi XVI. p. 708.* & *Sagittarius l. c. p. 127.*

Ordo demum nobis ſiſtit accuratiſſimum illum Academiæ Duisburgenſis Criticum **JACOBUM TOLLIUM**, Virum eleganter quidem doctum; ſed animi valde mutabilis, varii ac fluctuantis. Natione erat Belga; Patremque nactus eſt Adrianum Tollium, Medicum apud Lugdunenſes Celebriffimum. Quemadmodum vero noſter erat varii ingenii; ſic & variã extitit Religionis. Religionem enim Pontificiam Bruxellis amplexus eſt: Cumque diu verſatus eſſet in Italia &

LIV.
SURIUS.

LV.
JAC. TOLLIUS.

E

Au-

Aula Imperiali, repetit Hollandiam, ad Reformatos rursus accedens. Postea vero in Italia iterum dicitur meditatam fuisse Religionem Pontificiam assumendam; sed repulsam à Pontificis tulit. Reversus proinde est Duisburgum, ubi Professoris Histor. munere functus est. Indultu Friderici Wilhelmi, Electoris Brandenburg, ex Academia Duisburgensi varias Regiones 1678. perlustravit, utpote Austriam, Ungariam, atque Italiam; cujus itineris fructum Orbis Literatus ex *Epistolis* ejus *Itinerariis* percipere potest; quippe quæ luci publicæ expositæ fuere post fata Auctoris 1700. in 4. suam enim finiit vitam 1696. in qua cum variis conflictari habuit casibus, omnibus fortunæ lulis obnoxius.

LVI. E Judaismo ad Christianismum conversus est, Vir Ebrææ
EMANUEL Tremellius, Linguæ callentissimus, *EMANUEL TREMELLIUS*,
TREMEL- Gente Judæus, natione Italus, editus scilicet in lucem Ferraræ,
LIUS. ubi S. Sanctæ Regenerationis lavacro tinctus nomen dedit Christianismo; ita quidem, ut ad Calvinistarum accederet partes, Pontificii equidem omnem movebant lapidem, ut eum ad suam pertraherent Religionem; sed frustra. Cum igitur hac ratione illorum vexationibus atque injuriis deberet esse obnoxius, Luccam se contulit cum aliis suæ Religionis hominibus. Sed neque hic ab insultibus liber, in Germaniam concessit. Reliqua vitam ejus concernentia habet *Clarmund l. c. P. VI. p. 128. It. Bacler. l. c. p. 773.*

LVII. Seculo hocce præsentem de Historia præclarissime meritus
le VASSOR. est *MICHAEL le VASSOR*, Gallus, Aurelianensis, Ordinisque Ecclesiastici; sed Religionem Reformatam amplexus in Angliam se recepit, ubi juris fecit publici *Historiam Ludovici XIII.* ex variis auctoribus congestam; Cæterum summa libertas, qua in consignanda ea fuit usus, effecit, ut multorum incurreret offensionem; Quid? quod libertate ejus tantopere offensus dicitur modernus Galliarum Rex Ludovicus XIV, ut certam pecuniæ summam in caput ejus constituerit; & sancitâ capitis poenâ, ejus Libri possessionem in suo Regno prohibuerit. Conf. de cætero *Eccardi Monâst. Nussûge 1700. Mense Martio p. 39. & 439; Cl. Meibomii Dissert. de Gallica Historia Periodis, ac precipuis scriptoribus p. m. 22. ed. in 8. procuratæ cum aliis à Viro Cl. Job. Alb. Fabricio, Hamburgi 1708. in 8. it. Struvii Biblioth.*

Biblioth. Histor. p. m. 332; vid. & *Bierlingius*, *Histor. & Eloqv. Prof. Rintelenfis*, in *Meditationibus de Historia, Philosophia, & Arte Oratoria*, editis Rintelii 1706, in 8., qui Opus hocce Vassorii laudat quidem; esse tamen in eo multa, quæ rigidum examen vix sustineant, exemplo Monmorancii ostendit. Add. *Novæ Literar. German. 1707. p. 105.*

Adjungo huic alium Gallum, non minus Celebrem utpotè **HIERONYMUM VIGNERIUM**, filium Nicolai Vignerii, Medici experientissimi, & Polyhistoris celeberrimi. Vitam Hieronymi nostri exhibuit *Peraltus in Elogiis illustrium in Gallia Virorum Tomo II.*, ex quibus excerpta quoad Vignerii facta habentur in *Actis Lipsens.* 1701. p. 245. Mem orabile est, quod de eo retulit Peraltus; eum nimirum juvenem tam exactam sibi acquisivisse notitiam Juris Civilis, ut anno ætatis 16. dignitas Licentiatii in ipsum fuerit collata. Prætoris deinde officio functus est Balgentiaci. Cæterum ejurata Religione Reformatorum, qua imbutus erat, Romanam amplexus est, Ordini Carthusianorum adscriptus. Cum vero Ordinis hujus severitati perferenda non sufficeret, Patribus Oratorii Jesu Christi associatus est; cumque hujus Congregationis res in Turonensi, Rupellensi, & Lugdunensi ditione probe expeditisset, Oratorii denique ad S. Maglorium Parisiis præfectus fuit. Excelluit imprimis in studio Genealogico; gnaviter quoque versatus in notitia Rei Nummaria.

LVIII.
VIGNERIUS.

Varios hæcenus ex Jctorum Ordine representavimus; At vero non possum non, quin hic quoque recolam memoriam **MATTHÆI WESENBECH**, Jcti Celeb. Natus is est Antwerpæ 1531. Juris Civilis addiscendi cupiditate flagrans, Lovanium mittebatur, ubi disciplina & convictu summi illius Jcti Gabrielis Mudæi urebatur. Audiamus, quæ de ipsius conversione ad Lutheranismum post alios narrat *Zeumevus in Vitis Professorum Jur. Jenens.* p. m. 22. Nimirum eum Lovanii Jurisprudentiæ vacaret, Sacris adhuc Pontificiorum innutritus; erat ibidem quidam Sartor, utroque lumine orbis, qui invisere solebat ægros, ut ex S. Scripturæ dictis, quæ memoria tenebat, consolationem ipsis adhiberet, quod officium homines pii caseis & pane remunerabantur. Is à Pontificiis hærescos, quam vocant, Lutherana insinularus, in carcerem conjectus fuit, in pomerio urbis extructum, ita, ut cuilibet ad illum pateret aditus. Hunc cæcum in Ergastulo Psalmos Lutheri e recta & elata voce canentem Wesenbecius, cum reliqui studiosi pila lusoria se in illo loco exercerent, non citra periculum attentissimo animo

LIX.
WESENBE-
CIUS.

sepe audivit. Hac re tandem motus, cepit. Biblia diligenter evolere, adhibita lectione Librorum à Lutherò & aliis editorum, quorum tunc temporis copiam habere potuit. Ita Zeumerus. Verum enim verò hanc communem narrationem omnino rejecit *Gundlingius P. III. Oriorum p. 217*; observans, Wesenbecium dictitasse, cognitionem suam Religionis Lutheranae similem fuisse alluvioni. Conjicit igitur *Gundlingus p. 225*, quod Wesenbecius forte in Gallia motus Evangelicæ Religionis senserit, qui denique in Germania eruperint. Postquam enim Galliam in Germaniam concessit superiorem; & cum Jenam venisset, constitutus ibidem fuit Prof. Juris; postea vero Wittebergæ in Johannis Schneidwini locum surrogatus, docuit, ubi ex hac emigravit vita. Quod reliquum est, omnia huc comparata fufius exponit *Gundling. l. c.*

LX.
WOWERI-
US.

Agmen denique claudit **JOHANNES WOWERIUS**, natus Hamburgi 1574. Jactis studiorum fundamentis, mittebatur Lugdunum Batavorum. Quinquennio ibidem exacto, in Galliam se contulit, & hinc in Italiam, ubi multis Cardinalibus, ipsique Pontifici carus exiit, adeo, ut Papa annua pensione eum alere decreverit. Dominicus Baudius auctor est, illum, vana afflatus ambitione, lucricque cupidine captum, Protestantium Religioni renunciassè; quam tamen suspitionem à se amoliri annis fuit Woverius in Epistola ad Baudium exarata. Hoc tamen cerum est, Pontificem valde ipsius fidem tentasse, ac sollicitasse, Romanæ ut Ecclesiæ daret nomen; cujus vero preces prætextu adversa valetudinis blanda averfatione sapienter repulit, quemadmodum Elmenhorstius loquitur in Vita Woverii, præfixa ipsius *Polymathia*, recuse Lipsiæ 1665. in 8. curante Jacobo Thomasio. Quicquid sit, Woverius fuit vanus, idemque gloriæ cupidus, & Religionis neglector; asserente *Dn. D. Stryvio in Programmata supra laudato p. 24. & in Bibliotheca Antiqua 1705. p. 538*. Certe suam ambitionem haud obscure moriens prodidit; Nimirum cuilibet, laudationem funebrem sibi scripturo, ultimæ voluntatis tabulis LX. Joachimicos destinavit, quos etiam obtinuerunt Elmenhorstius, Adamus Olearius, Nicol. Crusius, aliique. Conf. de eo *Clarmundus l. c. P. II. p. 74. Mollerus in Isagog. ad Hist. Cherson. Gimb.*

Et hæc quidem pro præsentii rerum copia de *Eruditiis, qui Religionem mutarunt*, commentari sufficiant. Illos, qui hic intracti sunt relictæ, alia occasione suppeditabo; habiturus & eorum rationem, qui Pomeraniam nostram doctrina sua illustrarunt; quo refero *Frommiium, Tremelium, &c.* Interim O Deus! viam veritatis omnibus singulisque commonstra; Sic enim felicissimus dabitur

F I N I S

Errata Extantiora.

Præter omnem culpam irrepserè sequentia; pag. 8. l. 16. pro *suffringas* lege *suffringas*; ibid. l. 18. pro *fix* ponatur *vix*. p. 17. l. 18. Ecclesia pro Ecclesiâ. p. 28. l. 10. scribatur PELISSONIUS p. 32. l. 10. pro *Ex* Index scribatur *Ex-Judeus*. Reliqua Benevolentia Lectois relinqvo.

—*—(o)—*—

00 A 6357

ULB Halle

002 845 008

3

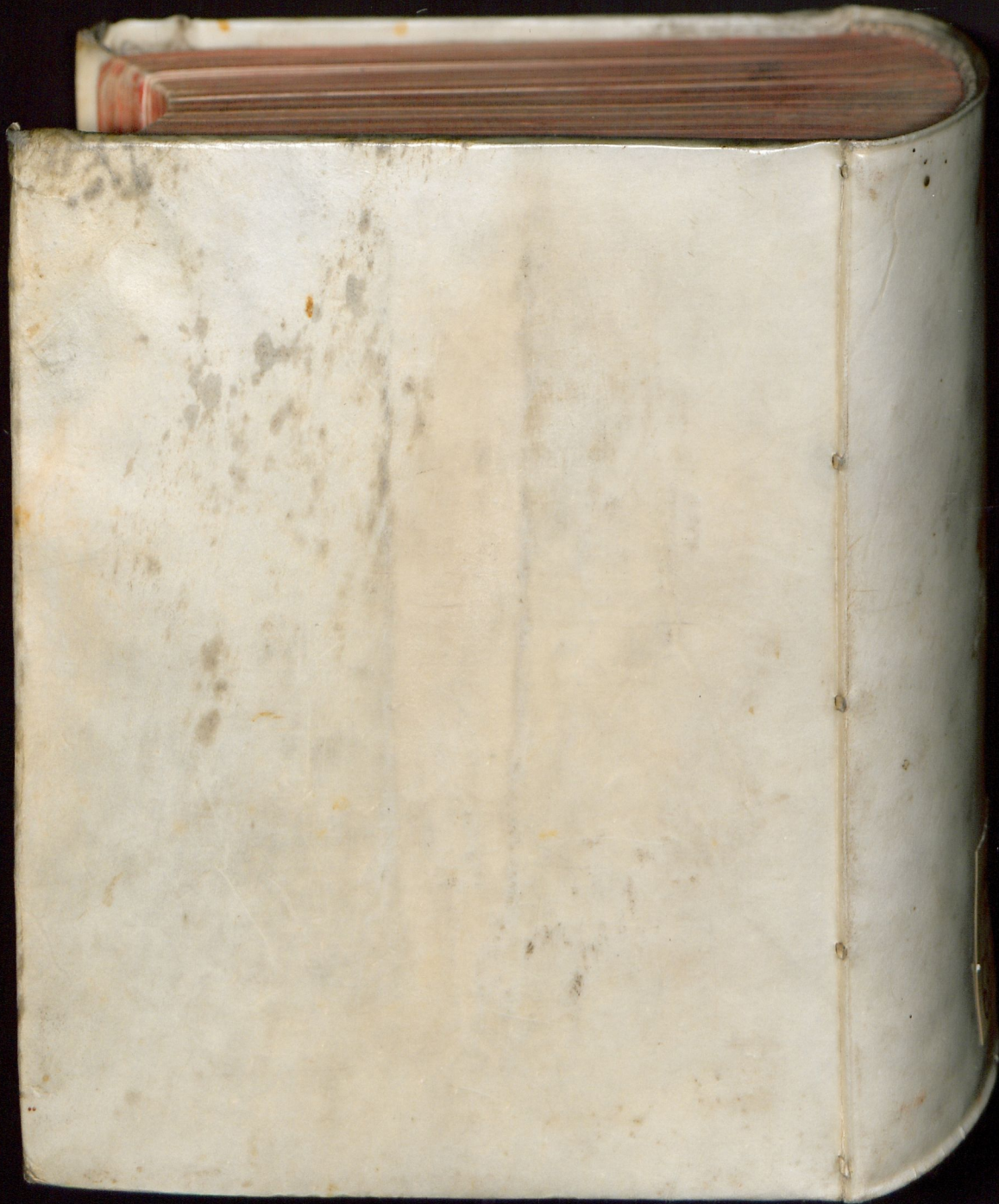

f
56.

v> 98

Rebo

9.
DISSERTATIO HISTORICO-
LITERARIA

SISTENS

SECVLI XVI. ET XVII.

ERUDITOS LIX.

QVI

SUAM COMMUTARUNT
RELIGIONEM;

QVAM

*Consentiente Amplissimo Ordine Philosophico
publicæ disquisitioni subjicient*

PRÆSES

M. ANDREAS WESTPHAL,

&

RESPONDENS

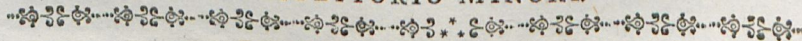
ANTONIUS PAULI,

Anclam-Pomer.

Jurispr. & Phil. Cultor.

Die Novemb. 1710.

IN AUDITORIO MINORI.

GRTPHISWALDIÆ,

Typis CAROLI HÖPFNERI, Reg. Acad. Typogr.

Mrs. Stern

